

Drempel: doordachte keuzes durven maken; de leerkracht is ontwerper en geen uitvoerder

In de leergemeenschappen Lezen met begrip werden leerkrachten gestimuleerd om kritisch na te denken over het didactisch materiaal dat ze gebruiken en de manier waarop ze het inzetten. Die uitdaging zijn ze allemaal met veel enthousiasme aangegaan.

Tegelijk geven leerkrachten aan dat de denkoefening niet altijd even evident is, zeker niet in de dagelijkse klaspraktijk. Zo ontbreekt vaak de tijd om diepgaand over het materiaal na te denken, om het aan te passen aan de eigen context en eventueel alternatieven te ontwikkelen. Bovendien ontbreekt soms de expertise om gefundeerde keuzes te maken: welke principes en criteria zijn belangrijk als je een leerwerkboek naar je eigen hand wil zetten of zelf een les begrijpend lezen wil ontwikkelen? Hoe weeg je die principes en criteria tegen elkaar af? Hoe vertaal je ze naar de praktijk?

Drempel: meer tijd maken voor leesonderwijs

Op minstens één punt lijken alle betrokken partijen bij het onderwijs het met elkaar eens: er moet meer leertijd besteed worden aan basisvaardigheden als begrijpend lezen. De grote vraag is hoe dat moet gebeuren. Ook andere leerinhouden, vaardigheden, attitudes eisen hun plekje in het curriculum op en de tijd die een leerkracht ter beschikking heeft is nu eenmaal beperkt.

Bijna alle leerkrachten geven tijdsgebrek aan als een van de grote oorzaken van de daling van de kwaliteit van het leesonderwijs. Een reactie van een leraar over de oorzaken van het (zelfverklaarde) lage rendement van zijn lessen begrijpend lezen: 'De maatschappij waarbij technologie en het jachtige leven centraal staat. Amper tijd om iets grondig en diepgaand te onderzoeken. Het moet snel gaan en het programma zit overvol'.

Drempel: leren van elkaar

De centrale insteek van Lezen met begrip is dat leerkrachten vooral van elkaar moeten kunnen leren. In de leergemeenschappen zelf is dit aardig gelukt, maar het is niet altijd duidelijk in hoeverre de kernteams deze aanpak ook hebben kunnen doortrekken naar hun scholen.

Op verschillende momenten kregen de leerkrachten de opdracht om bij elkaar een les mee te volgen en te observeren, om met collega's samen een leesles te ontwerpen, om te co-teachen, enz., maar deze opdrachten werden vaak nogal minimaal ingevuld en leidden slechts in enkele gevallen tot diepgaande wederzijdse feedback. Wellicht spelen allerlei praktische en organisatorische obstakels hier een rol, maar misschien ook het gebrek aan een open en veilige leercultuur voor leerkrachten op school.

Drempel: zelfinzicht en urgentiebesef ontwikkelen

De ervaring uit de leergemeenschappen leert dat er scholen zijn die een sterk inzicht hebben in hun noden en sterktes op het vlak van lezen en dat dat inzicht in andere scholen veel minder aanwezig is. In het laatste geval gaat het vaak om scholen die op het vlak van lezen vliegen op automatische piloot: er zijn veel ingeburgerde praktijken die nauwelijks nog in vraag worden gesteld, leerkrachten hebben zich hun nieuwe taalmethode eigen gemaakt en hebben het gevoel dat daarmee alle problemen van de baan zijn, ...

Als er signalen komen dat er op het vlak van lezen toch nog problemen zijn, wordt er vaak aan externe attributie gedaan: de problemen zijn te wijten aan de specifieke leerlingenpopulatie, aan het gebrek aan een leescultuur thuis, ... Het is niet altijd eenvoudig om in deze scholen te werken aan een urgentiebesef rond lezen.